

**ODKAZ
KAROLÍNY
BRŮSTLEOVEJ**

Zborník štvrtého ročníka literárnej súťaže

Úvod

S radosťou vám predkladáme zborník 4. ročníka literárnej súťaže Odkaz Karolíny Brüstleovej. Karolína Brüstleová bola prvou učiteľkou v našej malej obci Podhorie. Prišla k nám z Viedne a našich predkov dlhých 30 rokov učila nielen základy gramatiky a matematiky, ale aj základy hygieny, správania sa a hodnôt života. Zanechala po sebe kroniku, z ktorej sme sa dozvedáme zaujímavé veci z tej doby, no mnohé veci takými zostali i podnes. Na jej pamiatku sme začali organizovať literárnu súťaž, ktorej poslaním je podporiť literárnu tvorbu s cieľom rozvíjať pozitívne myslenie autorov, úctu k morálnym hodnotám a prispieť k poznaniu života a diela ľudí, ktorí sa svojím životom zaslúžili o všeobecné dobro.

Naša literárna súťaž chce byť akýmsi poďakovaním tejto veľkej žene. V tomto roku si navyše pripomíname 110. výročie založenia školy v Podhorí, a preto si chceme uctiť aj ďalšieho učiteľa z našej obce Ľudovíta Greguša, ktorý dlhé roky vyučoval v Lietavskej Svinnej. Pri vyhodnotení literárnej súťaže mu venujeme a odhalíme pamätnú tabuľu, ktorá bude umiestnená pri jeho rodičovskom dome.

S potešením môžeme konštatovať, že do našej súťaže sa zapojilo 59 autorov a poslali spolu 71 literárnych diel. Najviac prác bolo v kategórii A – 43 prác od 39 autorov. V kategórii B prišlo 8 prác od 8 autorov. A v kategórii C máme 20 prác od 12 autorov. Niektoré práce nám vyčaria úsmev na tvári, iné nás nútia zamyslieť sa a pri niektorých si utrieme slzu...

Prajeme vám príjemné a obohacujúce čítanie!

Mgr. Eva Vlčková, koordinátorka súťaže

Príhovor poroty

„Úroveň súťaže možno hodnotiť ako priemernú. Nie vždy boli dodržané stanovené kritériá, či už obsahové, alebo formálne. Úprimne som sa však potešila prácam v A kategórii Téma Radosť rozdávaním rastie nás povzniesla na duchu. Deti priniesli pôvabné radostné momenty z ich života. Ich rozmanitosť nás až udivila a presvedčila, že ľudí neovláda strach a depresia, ale v ich životoch je mnoho radosti, pokoja a optimizmu. Medzi vyššími kategóriami sa našli zaujímavé poetické prejavy, zvlášť od autoriek, ktoré evidentne, keďže máme možnosť sledovať ich vývoj, počas niekoľkých ročníkov LS, smerujú k zrelej umeleckej a duchovnej výpovedi. Sama som zvedavá, ako sa budú ďalej vyvíjať.“

Mgr. Beáta Jarošová

„Medzi žiakmi ZŠ téma Radosť rozdávaním rastie zarezonovala a opakuje sa ako refrén. V prácach badať posun od všeobecnej charakteristiky ku konkrétnym zážitkom – osobným, rodinným... Problém bol skôr v popisnosti prác, bez prvkov rozprávania (zápletka, jej stupňovanie, rozuzlenie, výrazové prostriedky – krátke jednočlenné vety... časti-

ce, citoslovcia, priama reč...) Chýbali práce humorného charakteru (ako by sa humoru autori báli). Ocenené práce oslovili buď príbehom, spracovaním, alebo tvorivosťou. Čítať ich bolo zážitkom.

Práce v kategórii B mali v sebe dosť povrchnosti, zbytočných fráz, stereotypnosti a moralizovania. Pre mladých ľudí bola téma zrejme príliš náročná. Možno sú zvyknutí na štýl poučovania od mnohých dospelých. Nerada odrádzam žiakov od vlastnej tvorby, ale radím vo všetkých svojich prejavoch byť predovšetkým úprimnými.

Kategória C. Ukázalo sa, že esej je pre mnohých súťažiacich žáner neznámy, alebo málo známy. Je to žáner veľmi náročný, v slovenskej štylistike sa nezhoduje s ponímaním v angličtine, alebo nemčine. Napriek tomu si cením tých, ktorí sa o esej aspoň usilovali.“

PhDr. Marta Višňovská

„Tento štvrtý ročník bol ako prvý okrem príslušnosti ku kategórii a témy ohraničený aj žánrom. Veľmi nás potešilo, že práce, ktoré sme čítali, boli optimistickéjšie ladené v porovnaní so všetkými predošlými. Hoci sa našli aj tragické konce, predsa vo všetkých kategóriách bolo v pozadí cítiť chuť vyrovnáť sa so situáciou, chuť žiť a prežiť najlepší možný život.

Zvlášť nás tento rok potešila kategória A. Jej mladí autori nám ponúkli excelentný a originálny zoznam dôvodov na radosť. Téma sa odrazila aj v tom, že sami autori radosť svojimi dielami rozdelili a rozmnožili.

Osobne ma mrzí, že v B kategórii sme nemali príležitosť hodnotiť ani jednu prácu od autora muža. Akoby feminizmus triumfoval, a zrazu všetko na svete zmeniteľné je poznateľné a uskutočniteľné len pre nežnejšie pokolenie. Veľká škoda a chyba.

Autori v C kategórii zažiarili niekoľkými skvostami po stránke štylistickej i hodnotovej. Úskalím v tejto kategórii bol však žáner. Esej bola pre autorov pravdepodobne príliš náročná, alebo neznáma.

V poézii sme okrem najstaršej kategórie nezaregistrovali výraznejšie výtvory. Boli to viac, či menej úspešné pokusy o rým, rytmus, alebo neviazaný verš, či surrealistické obrazy. Opakovali sa klišé. Skrátka, pekne poukladať slová to ešte neznamená napísať báseň. Jej hodnota rastie, *zbásnieva* sa so zrozumiteľnosťou pre čitateľa a odkazom s nadčasovou platnosťou. Takéto básne sme našli v C kategórii, kde sme udelili dve prvé miesta. Čitatelia sa môžu presvedčiť, rovnako ako my, že hodnotu básne nedefinuje štýl, verš, básnická škola, ale už vyššie zmienené kategórie. Spomínam to pre obohacujúcu odlišnosť tvorby oboch ocenených poetiek.

Už teraz sa teším na jubilejný piaty ročník, ktorý nás čaká o rok. Verím, že prispievatelia nám svojimi dielami pripravlia ďalšiu radosť a kvalitné čítanie.

Mgr. Karol Vlčko

A. KATEGÓRIA

žiaci 5.—9 ročníka ZŠ a prímy—kvinty osemročných gymnázií

téma: *Tri „er“ (Radost' rozdáváním rastie)*

žáner: ROZPRÁVANIE

.....

1. miesto MÁRIA ZLÁMALOVÁ

Listy radosti

Sedím na lavičke v parku a počúvam spev vtákov. Po dlhých únavných dňoch je to pre mňa vzácné rozptýlenie. Som úplne obyčajné dievča. Navštevujem základnú školu a ako mnoho iných detí, každý deň prežívam rovnako. Ráno vstanem, často sa ani nestihnem naraňajkovať a bežím do školy. Tam, hoci sa učím rada, ma vyučovanie často uspáva. Keď prídem domov, môžem sa opäť pustiť do učenia. Toto všetko zvládam. Ale najhoršie je to v poslednej dobe s mojou rodinou. Môj otec veľa pracuje a skoro vôbec nie je doma. Tiež mám dvoch starších súrodencov, ale tí s nami nežijú, lebo odišli študovať. Mama si žije len sama pre seba. Chodí po dome a upratuje. Keď má voľnú chvíľku, ide niekam s kamarátkami. Často som doma sama. Otcovi to nezalievam. Pracuje, aby nás uživil. No moja mama... Moja mama! Tu sa mi zrazu začali po líci kotúľať obrovské slzy. Nevšimla som si, že si ku mne niekto sadol. „Prečo plačeš?“ spýtal sa ma dotýčny. Zdvihla som oči a uvidela som mladého muža. Mal veľké modré oči, blond vlasy a príjemný úsmev. Biele nohavice a bielu košeľu dopĺňala zvláštna kapsa. Neodpovedala som mu. Z kapsy vybral akýsi list. Dal mi ho na kolená a odišiel.

Zmätená som šla domov. „Ahoj!“ povedala som mame. Práve vysávala. Zdvihla zrak a mávla rukou. Nič viac, nič menej. „Prečo by sa o mňa zaujímala,“ pomyslela som si, „ved' som iba jej dcéra.“ Nikdy ma neľúbila. Teda, aspoň mi to nikdy nepovedala. To bola dlhodobá príčina môjho trápenia. Keby som zomrela,

možno by za mnou ani neplakala. Nijako som s ňou nevedela nadviazať reč. Vošla som do izby. Lahla som si na posteľ a veľmi som plakala. Vtom som si spomenula na list. Otvorila som ho. V ňom stálo: „Ako chceš aby sa k tebe ľudia správali, tak sa musíš správať aj ty k nim. Dobrá rada do života: Tri slová vždy obmäkčia srdce a zaženu slzy– Mám ťa rád –.“ List mi vyrazil dych. Takto som sa na to nepozerala. Kto bol ten mladík? Ako mi mohol vedieť poradiť, keď ani nepoznal môj problém? Dlho som nad tým rozmýšľala. Večer som vošla do maminej izby. Čítala nejakú knihu. „Mami, mám ťa rada!“ povedala som jej. Zložila si okuliare a zmätene sa na mňa pozrela. „Dobre....dobrú noc,“ zmätene odpovedala a na viac sa nezmohla. Ranilo ma to.

Na druhý deň po škole som šla opäť do parku. Hľadala som toho mladíka, ale nenašla som ho. Sadla som si na moju lavičku. Odrazu mi stál za chrbtom. Mlčky si ku mne prisadol. „*Ďakujem za radu,*“ povedala som, „*no neviem čo mám robiť. Snažila som sa ju zaviesť do praxe, ale nepodarilo sa mi to.*“ Zamyslene sa na mňa pozrel a zvláštne zafarbeným hlasom povedal: „*Preto som prišiel aj dnes!*“ Z kapsy, ktorú mal prehodenú cez bielu košeľu vybral ďalší list. Podal mi ho a odišiel. Doma som ho otvorila. Písalo sa v ňom: „*Trpezlivosť ruže prináša.– Pekné staré príslovie, ktoré stále platí. Vytrvaj! Nikdy sa nesmieš vzdať svojho cieľa! Každý deň urob niečo, čo tvoju mamu ale aj iných ľudí poteší. Nezabudni na TRI slová.*“ Žiadny podpis.“ *Kto je to, že toľko o mne vie?*“ pomyslela som si. Na zadnej strane listu stálo: „*O týždeň sa stretneme v parku.*“

Rozmýšľala som, čo by som pre mamu spravila. Keďže práve nebola doma, rozhodla som sa, že poupratujem dom. Povysávala som, poutierala som prach a poumývala riad. Dala som si na-

ozaj záležať. Keď sa mama večer vrátila, prekvapene sa rozhliadala na všetky strany. Pribehla som k nej. „*Mami, mám ťa rada!*“ povedala som jej a dala som jej pusku na čelo. Obrátila som sa a šla som do svojej izby. Z kuchyne sa zrazu ozval hlas: „*Aj ja teba.*“ Zastavil sa mi dych a zovrelo mi srdce. Taký nával radosti som ešte nezažila. To boli tie najkrajšie slová, aké som kedy počula. Vtedy som si dala celoživotné predsavzatie: „*Tak s týmto budem pokračovať!*“ Od toho večera sa veľa zmenilo. S mamou som si postupne vytvorila krásny vzťah.

Raz ráno som sa zobudila skôr. V posteli som premýšľala o tom všetkom, čo som prežila. Vzala som si listy a čítala som si ich znova a znova. Vtom som si spomenula, že som sa s mladíkom mala stretnúť v parku. Uplynul práve týždeň. Keď som sa vybrala do školy, mama ma zastavila vo dverách. Dala mi do rúk desiatu. „*Lúbim ťa!*“ povedala a dala mi bozk na čelo. „*A nezabudni na náš poobedný program!*“ Opätovala som jej bozk a odišla som. Keď som po škole prišla do parku, mladík už sedel na mojej lavičke. Ako vždy mal biele nohavice, bielu košeľu a v rukách stískal kapsu. Sadla som si k nemu. Ako prvý začal rozhovor: „*Gratulujem ti. Som rád, že ti tie listy pomohli.*“ „*Kto vlastne si?*“ spýtala som sa. „*Kto som, nie je dôležité. Tie listy som nepísal ja. Ja som len posol.*“ Zdvihol sa a chcel odísť. Chytila som ho za ruku a neodbytné som sa spýtala: „*Tak kto teda písal tie listy?*“ „*Ten, kto ich písal je môj Pán. Neboj sa. Ešte ho v živote spoznáš. No teraz ma už nedrž.*“ Otvoril kapsu a videla som, že je plná listov. „*Je ešte veľa ľudí, ktorým v srdci nehorí plameň radosti.*“ Láskavo sa na mňa usmial.

Podal mi ruku a pomaly odišiel. Do ruky mi pritom vložil malý papierik. Na ňom stálo: „*Do skorého videnia!*“

2. miesto HENRIETA ONREJKOVÁ

Tašky plné radosti

Blížili sa vianočné sviatky a s nimi zhon nakupovania, veľkého upratovania a navštevovania rodín. Jediné pozitívne bolo to, že má prísť moja teta s priateľom. Tešila som sa na nich, lebo vždy k nám priniesli kopec srandy a dobrú náladu. Najradšej by som si sadla pred dvere a čakala na nich, ale či som chcela alebo nechcela, upratať som musela.

Začala som vo svojej izbe a to konkrétne pri skriniach. Podľa mojej tety boli plné nepotrebných "gýčovín", ako nazývala moje staré vyťahované tričká a kopec ďalších, vlastne celkom dobrých vecí, ktoré som už aj tak nenosila. Bolo treba ich riadne opráť, poukladať do tašiek a odložiť ich niekam na povalu. Zvládla som ešte poutierať prach, povysávať a unavená som odkvácila do postele.

Na druhý deň, ešte kým som spala, došla teta s priateľom. Keď zbadala kopu tašiek v mojej izbe, prekvapene sa spýtala: „Kam sa chystáš?”

„Cestujem," zasmiala som sa a dodala: „raketou na povalu.”

„A nie je to škoda? Keď sa tak pozerám, sú tu ešte celkom slušné veci. Mohli by sa hodiť.”

„Tebe?” vyvalila som na ňu na oči.

„Ale nie," zasmiala sa teta a porozprávala mi o jednom 13-ročnom dievčati, čo žije kdesi na Východnom Slovensku vo veľmi biednych pomeroch len s mamou. A je to veľmi šikovná a slušná dievča, len ju nemá kto podporiť a pomôcť.

„Možno by jej tvoje veci pomohli," povedala teta.

Nevedela som, čo na to dodať. Teta ma dosť zaskočila a v hlave sa mi začali kopíť divné myšlienky. Nejaká cudzia baba by mala nosiť moje značkové tričká? Čo ak ich bude zle prať a farby vyblednú? Alebo rifle, na ktorých som tak prácne vyrábala coolové diery, bude nosiť niekde do lesa?

Veľmi sa mi takéto predstavy nepáčili. Čo teraz? Ak poviem, čo si myslím, budem vyzeráť ako lakomec a egoista.

„Jasné, môžem jej tie veci darovať," vyhrklo zo mňa, ani neviem ako.

„Do kelu, teraz už cúvnuť nemôžem,“ pomyslela som si. Nezostávalo mi teda nič iné, len sa zmieriť s tým, že moje veci poputujú na východ.

Keď som sa v duchu zaoberala týmito myšlienkami, začala som cítiť niečo zvláštne. Také akési šteklenie v žalúdku, pri ktorom sa mi chcelo usmievať. Radosť. Ja som sa fakt začala radowať, keď som si v duchu predstavila šťastné dievča oblečené v mojom čiernom huňatom kabáte. Bolo to pre mňa celkom nové poznanie. Bola som doteraz zvyknutá tešiť sa skôr z vecí, ktoré som dostala a nie z tých, ktoré som darovala.

Vianoce tento rok mali pre mňa akýsi hlbší význam ako inokedy. Všetko okolo mňa bolo nejaké krajšie a radostnejšie. „Toto nie som ja!“ pomyslela som si. Tešila som za toho, že rodičia majú dovolenku a sviatky môžeme tráviť spolu. Tešila som sa z darčiekov pod stromčekom, ale už nielen mojich, ale ešte viac z tých, čo dostala mama s otcom. A popri tom všetkom som myslela na moju „kamošku“, ako som v duchu nazývala dievča z východu, ktorému po Vianociach teta odnesie plné tašky mojich nenosených vecí.

Sviatky sa skončili a ja som opäť vhupla do školských povinností. Na moju „kamošku“ som však nezabudla. Netrpezlivo som čakala na telefonát. Dočkala som sa. Na mobile zasvietilo číslo mojej tety.

„Tak ako, tešila sa?“ vyhrkla som bez pozdravu.

„Pravdaže. Keď rozbalila tie tašky, povedala, že toľko oblečenia pokope v živote nevidela. Ako prvý si vyskúšala tvoj huňatý kabátik,“ povedala teta. „Mám ti odovzdať pozdrav a veľmi poďakovať.“

Usmiala som sa a ten úsmev akoby sa mi rozlial celým telom. Bola som šťastná a mala som obrovskú radosť, že som mohla potešiť neznámu kamošku.

Dnes viem, že sa volá Jana, má krátke gaštanové vlasy a miluje detektívky. Poslala mi list s poďakovaním a v ňom nádherný obrázok zasneženej krajiny, ktorý sama namaľovala. Odvtedy si píšeme a párkrát sme spolu telefonovali. Je to skvelá baba a veľmi sa teším, že v lete príde k nám na prázdniny. Aj mama hovorí, že mi toto priateľstvo na diaľku prospieva. Vraj som konečne niečo pochopila. Nevieť presne, čo má na mysli, ale v každom prípade už viem, že oveľa krajšie je dávať ako dostávať. Rozdávaním totiž radosť v nás rastie.

3. miesto PAULÍNA JONEKOVÁ

Tajomstvo plyšového macka

Na prvom poschodí rodinného domu sa nachádzala detská izba. Hneď, ako by ste ju uvideli, pomysleli by ste si, že je to azda nejaké kráľovstvo hračiek. Bolo ich tu naozaj plno. Všetky boli krásne a nové. No najzaujímavejšie na tom všetkom bolo to, že na najčestnejšom mieste - na poličke pri okne - sedel starý ošúchaný plyšová macko.

Jedného dňa, keď hračky osameli, spýtala sa kuchynka nahnevane: "Prečo ten starý, škaredý macko sedí na mieste, kde by mala byť oveľa krajšia hračka?"

"Máte pravdu, pani kuchynka," pritakal jej veľký šarkan s dlhým farebným chvostom.

"Pane, žiadam vás, aby ste nám to láskavo vysvetlili!" povedal gumený medvedík.

Macko však mlčal,

"Iste nemá žiadne vysvetlenie," pohrdavo odvetila bábika Barbie.

"Máte úplnú pravdu, slečna," súhlasil porcelánový princ, ktorý sa začervenal pri pohľade na štíhlu zlatovlasú bábiku v bielych šatách po kolená.

"Určite nejaké má, len sa hanbí," povedal súcitne bumerang.

"Len nám ho povedzte, priateľu," posmeľovalo macka švihadlo.

"Dobre teda," ozval sa macko a zasnene sa zahľadel cez okno.

"Všetko sa začalo tým, že ma dievčatko, ktoré sa volalo Lenka, dostalo na narodeniny. Dala ma medzi ostatné plyšové hračky a mal som sa veľmi dobre. Lenka sa so mnou hrala každý deň. Niekedy som mal aj česť byť postavou v divadle, ktoré vymyslela so svojimi kamarátkami.

Prišli však zlé časy. Lenkin otec prišiel o prácu a doma to bolo čoraz ťažšie a ťažšie. Jedného dňa prišla Lenka smutná. Veľmi som chcel vedieť, čo sa stalo. Zrazu som začul nejaké hlasy z kuchyne. Napol som uši tak ako sa len dalo a začul som toto:

- Prečo si taká smutná? - spýtala sa mama Lenky.

- Alica si dnes v škole pri vybíjanej zlomila ruku, - odpovedalo dievčatko nešťastne.

- To je nepríjemné. A ešte k tomu má o chvíľu narodeniny, - povedala mama.

- Kúpme jej nejaký darček! - zvolala Lenka.

- Alebo je môžeš darovať niečo z toho, čo máš, - navrhla jej mama.

"Potom.... na tú chvíľu nikdy nezabudnem," povedal macko, "cez štrbinku v dverách som videl toto - Lenka zbledla, potom sa začervenala a vyhrklo z nej - Nie, nikdy! - Tresla dverami, až som sa zľakol, a vpálila do detskej izby. Prešlo pár hodín a už som videl, že jej to je veľmi ľúto. Pomaličky sa vykradla z izby a išla za mamkou.

- Ja jej darujem toho môjho obľúbeného plyšového macka.

- Dobre,- súhlasila mama.

Okolo krku mi uviazali hodvábnu mašľu a uložili ma do veľkej ružovej škatule. Našťastie dovnútra presvitali jemné lúče slnka. Dokonca som škárou videl aj nohy ľudí, ktorí chodili okolo nás. Občas to so mnou riadne hrklo. Bolo zaujímavé sledovať nohy ľudí a hádať, čo práve robia a akú majú náladu. Videl som štíhle nohy v bielych balerínach, iné boli v červených lodičkách, ďalšie v pohodlných poltopánkach, sandáloch, ba niektorí ľudia chodili bosí.. Vtedy som si predstavoval šum mora a prechádzanie sa po pláži. Vtom som však začul škripot dverí a zacítil nemocničný pach. Niečo zašuchotalo a škatuľa sa otvorila. Musel som si zvyknúť na svetlo. Pozerali sa na mňa dve veľké hnedé oči a jedna ruka ma jemne chytila. Keď som zbadal druhú bezmocne ležať v sadre, hneď som pochopil, že to dievča bola Lenkina kamarátka Alicia. Okolo stálo veľa detí. Bola medzi nimi aj Lenka a neisto prešľapovala v obave, ako bude prijatý jej darček.

- Och, to je najkrajší dar aký som dostala! - zvolala Alicia.

Srdce mi zaplesalo radosťou a Lenka sa veselo usmievala. O nejaký čas sme sa s Alicou vrátili domov. Tam som dostal čestné miesto pri okne a bol som šťastný. Taký šťastný, ako len hračka môže byť. V ten deň keď ma Lenka darovala Alici, sa tri srdcia navždy spojili - Alicino, Lenkino a moje," zakončil macko svoj príbeh.

"Och, to bolo také, také...," rozplakala sa bábika.

"...zaujímavé," povedal dôstojný šarkan, aby zamaskoval slzu na líci.

"Náš priateľ macko si naozaj zaslúži byť na poličke pri okne, súhlasíte?" obrátila sa lopta slávnostne na ostatné hračky.

"Áno!" zakričali všetci jednohlasne.

V ten večer sa hračkám ľahko zaspávalo. Hrialo ich v srdci niečo také, ako keď sa zapáli malá sviečka a všetok ľad okolo nás sa začne roztápať. Pochopili totiž jedno - radosť rozdávaním rastie...

čestné uznanie: REBEKA BITUŠIAKOVÁ

Humor - korenie života

Rozprávanie ja druh komunikácie medzi ľuďmi. Ja veľmi rada počúvam rozprávania starších ľudí z ich života. Dozvedám sa pri tom trošku aj z histórie. Ako žili ľudia, čo si obliekali a podobne.

Najradšej však počúvam rozprávania môjho starkého a rovnako rada ich rozprávam svojim spolužiakom a kamarátom. Starý otec mi hovorí o príbehoch veselých, ale aj smutných. S napätím ich neraz počúvam, najmä jeho rozprávania z druhej svetovej vojny, keď ako dieťa žil u svojich starých rodičov, pretože otec bojoval vo vojne a mamička mu zomrela. Bola to krutá doba a som rada, že mi má ešte kto o tom porozprávať, i keď to je rozprávanie z pohľadu malého deväťročného chlapca. Som rada, že som to nezažila. A hľa, ani som si neuvedomila a už vám vlastne rozprávam svoje pocity z jeho rozprávania.

Pravdu povediac, najradšej mám jeho zážitky z čias, keď ako herec hrával divadlá v ochotníckom divadle v Lietavskej Lúčke. A nielen hrával, ale aj robil kulisy. Chcem vám preto niektoré porozprávať. Neraz som sedela pri ňom so zatajeným dychom a hltala každé jeho slovo. Často som nemohla lapieť dych od smiechu. A viete, čo bolo v tej dobe najzvláštnejšie? No predsa to, že ešte nie vo všetkých dedinách mali postavené kultúrne domy. A tak sa divadlá hrávali vonku na hrubých doskách a tie boli položené na drevených kozách. Javiskom im bola celá príroda. Každé divadlo vraj nemohlo existovať bez šepkárky a šepkárskej búdky. S týmto je spojená jedna veselá príhoda. Stalo sa to na vystúpení v susednej dedine v Turí. Šepkárka bola skrytá v búdke, sledovala text, aby mohla našepkať, keď niektorý z hercov zabudol svoj text. Naraz popod jej nohy prebehla myš. Šepkárka aj s búdou na hlave vyskočila a začala jačať: „Myš, myš!“ Ostatným ženám, ale aj niektorým mužom, nebolo treba viac povedať, všetci sa nahrnuli na jednu stranu javiska a čo myslíte, čo sa asi stalo? No, dosky sa prevážili a všetci spadli

aj s javiskom. Viete si predstaviť, aký tam nastal smiech? Divadlo dohrali, ale už nie na javisku, ale na pevnej zemi a so smiechom, pretože vždy sa našiel niekto, kto sa znovu a znovu začal smiať, keď si na to spomenul.

Ďalšia príhoda sa stala v Rajeckých Tepliciach. Hrali tam drámu Závaže. Starký si už nevie spomenúť, kto bol autorom, takže vám to nepoviem ani ja. Hlavnú postavu tam hral Albín Mikunda, ktorý na konci predstavenia mal odpadnúť ako mŕtvy do postele a všetci naokolo mali plakať nad jeho smrťou. No, čo čert nechcel, tá posteľ pod ním, pod jeho váhou nakoniec pri tomto predstavení povolila, zlomila sa. Trčali mu z tej postele a perín len nohy, ktorými metal, pretože sa nevládal postaviť. Všetci herci a ľudia skutočne plakali, ale nie od žiaľu, ale od obrovského rehotu. A verte či neverte, smiala som sa aj ja, až som sa zajakávala, lebo som si to živo predstavila.

Tretiu príhodu, ktorú vám porozprávam je z divadelnej hry Kozie mlieko. Na túto hru bolo potrebné urobiť veľa kulís a tie sa vtedy robili z tvrdého kartónu. Hlavnou postavou tam bola, samozrejme, koza, ktorú medzi dejstvami uviazali o kôl, aby im neušla. Lenže milej koze sa podarilo vylietť a zmiznúť. Dlho ju nemohli nájsť. Naraz však zbadali, že sa akosi kolíšu kulisy pripravené na ďalšie dejstvo. Keď k nim prišli, skoro ich porazilo. Koza im ich obžrala! A najviac boli obžraté namaľované ruže, asi boli najchutnejšie. Táto koza bola požičaná a precestovala s nimi nejednu dedinu. Hovorievali vraj o nej, že to bola herečka ako lusk. Nikdy nezabudla text a nikdy nezabudla niečo obžrať alebo zožrať.

Vždy sa teším na chvíle strávené počúvaním takýchto príhod. Mám z nich veľkú radosť a tá sa mi každým jeho novým rozprávaním zväčšuje a mám aj radosť, keď ich rozprávaním urobím radosť a vyčarím úsmev na tvári iných. Potom tieto príbehy rozoberáme a skúšame ich aj niekedy napodobniť, ako to asi mohlo vyzeráť. Pri tom zažijeme tiež nejakú tú humornú chvíľku a máme opäť o čom rozprávať.

čestné uznanie: TOMÁŠ KOŠŠA

Darček pre ocka

Príbeh sa odohrával v jednej dedine, v chudobnej chalúpke, kde žila Ema s otcom. Blížili sa Vianoce a Ema nemala pre otca darček. Nápadov mala veľa - dobrá kniha, teplý šál, štrikovaný sveter a veľa ďalších. Ani jeden sa jej ale veľmi nepáčil. Vedela by o niečom, čo by otcovi urobilo naozaj veľkú radosť. „Hojdacie kreslo, na to moje úspory v hlinenom prasiatku asi stačiť nebudú,“ rozmýšľala Ema. Smutná sa pomaly zmierovala s myšlienkou, že otec od nej dostane pod stromček zas len hrubé ponožky.

Ale tu dostala nápad. Utekala k susedom za ujom Vilom. Bol to šikovný stolár a určite Eme pomôže. „Ujo Vilo, dobrý deň! Nepotrebuje te pomôcť?“ spýtala sa Ema. Ujo Vilo zodvihol oči od roboty, začudovane pozrel na Emu a nechápal. „A ako by si mi chcela pomôcť? Veď nedočiahneš ani na vysoký stolársky stôl. Stalo sa niečo?“ nechápavo sledoval výraz Eminej tváre. Smutne sklopila oči a tichým hlasom dodala: „Viete, ja by som mala veľkú prosbu na vás. Chcela by som otca potešiť kreslom, ale nemám toľko našetrených koruniek. Bola by som vám veľmi vďačná, keby ste mi ho vyrobili a ja zaplatím svojimi úsporami z prasiatka a zvyšok by som odpracovala v dielni.“ Uprela oči na uja Vila a čakala odpoveď. Ujo Vilo bol síce veľmi zaneprázdnený, ale Ema rozprávala tak presvedčivo, že nemohol povedať nie.

A tak Ema každý deň po škole chodila do stolárskej dielne. S ujom Vilom brúsila, vrtala, podávala nástroje, zametala stružliny. Potom utekala domov, aby nezanedbala ani svoje domáce povinnosti a nakoniec musela stihnúť prípravu do školy. Ešte nikdy si nelíhala do postele taká unavená ako v týchto dňoch. Ale ani taká šťastná. Predstavovala si, ako sa otec bude tešiť zo splneného sna a to ju naplňalo silou a nevýslovným šťastím.

Prišiel dlho očakávaný deň. Za oknami sa sypal sneh, na sporáku rozvoniavala kapustnica a prípravy k štedrovečernému stolu vrcholili. Keďže Ema žila sama s otcom, maminu už nemala, veľa práce robili spolu. „Ema, už si nachystala ten nový obrus na stôl a zapálila sviečku?“

spýtal sa otec po tretíkrát, lebo Ema vôbec na jeho pokyny nereagovala. Jej myšlienky blúdili k veľkému zabalenému darčeku, ktorý skryla za stromček. Nemyslela na to, čo si ona nájde pod stromčekom, ale túžila čo najskôr potešiť otca svojím darčekom. Počas večere bola roztržitá, myslela na okamih, kedy pôjdu rozbaľovať darčeky.

„Tak čo, rozbalíme už tie darčeky?“ spýtal sa otec, keď zmizli z tanierov aj posledné zvyšky kapra a najkrajšiu večeru v roku zakončil spolu s Emou modlitbou. „Áno, áno,“ netrpezlivo vykričala Ema. Pribehla k stromčeku a začala rýchlou blesku rozbaľovať darčeky. Odkladala ich na zem vedľa seba a ani nespozorovala smútok v otcových očiach. „Nepáčia sa ti ani nové rukavice, ani šál, keď si ich odložila bez vyskúšania? Ani nová taška do školy?“ čudoval sa otec. „Ale áno, veľmi. Teším sa z darčekom, veď sú od Ježiška, ktorý ľúbi všetky deti na svete,“ usmiala sa Ema.

Zostávalo rozbaľiť už len posledný darček previazaný červenou stuhou, ukrytý za stromčekom. „Ale tento nedokážem rozbaľiť sama. Pôjdeš mi pomôcť?“ s prosbou sa obrátila Ema na otca. „Tááááááák, konečne posledný.“ Otec pozeral s otvorenými ústami: „A to je čo za darček?“ „To je pre teba,“ usmiala sa Ema a takmer nedýchala, kým otec opatrne rozväzoval mašľu a snažil sa vyslobodiť neznámu vec z papiera. „Čo je to? Ach, hojdacie kreslo!“ „Ema!“ Otec priskočil k dcére, objal ju a rozplakal sa. „Chcela som ti urobiť radosť, ocko, a ujo Vilo mi pomohol,“ vysvetľovala šťastná Ema. „Vyskúšaj ho!“ Otec si sadol do kresla so šťastným výrazom v očiach: „Dcéčka moja!“

Pritiahol si ju k sebe na kolená a silno ju pobozkal. „Vieš, chcela som ťa prekvapiť. Darovať ti darček, ktorý bude kúsok zo mňa. Veľmi ťa ľúbim a chcela som ti vytvoriť niečo výnimočné a užitočné,“ pousmiala sa. „Vždy, keď budeš po ťažkej práci oddychovať v tomto kresle, spomenieš si na mňa. O to viac sa teším, že sa ti darček páči a že som zistila, že ešte stále na svete žijú dobrí ľudia, ktorí si navzájom pomáhajú.“

Ema vstala z otcových kolien a so slzami v očiach a s úsmevom na tvári pohľadkala jeho zvráskavenú tvár. „Ďakujem za darčeky, ocko. A ďakujem za to, že ešte väčšiu radosť som mohla mať z toho, že som obdarovala ja teba. Šťastné Vianoce!“ dodala.

Ďalšie práce: LAURA BENKOVÁ

Náš malý zázrak

Pamätám si, pred dvoma rokmi na svätého Mikuláša mi moji rodičia oznámili úžasnú správu: „Laura, budeš mať súrodenca.“

Táto správa ma zaskočila. Myslela som si, že žartujú. Ale mamina sa mi pozrela do očí a povedala mi, že je to naozaj a môj vytúžený súrodenec, na ktorého som tak dlho čakala, je v jej brušku. Objali sme sa a ja som zrazu nevedela, čo mám od radosti urobiť. Utekala som ku starým rodičom, s ktorými sme bývali a oznámila som im, že budú mať ďalšie vnúča. Tiež sa veľmi potešili.

Čakanie na nového člena rodiny je krásne. Bola som veľmi zvedavá, či to bude brat alebo sestra. Mamine som pomáhala zo všetkých síl, dávala som na ňu pozor, aby sa jej nič nestalo a cítila sa dobre.

Keď sme mali v škole prázdniny, mamine práve vyšiel termín na sono vyšetrenie. Navrhla mi, či chcem ísť s ňou a pozrieť si nášho malého drobčeka. Samozrejme, že som súhlasila a netrpezlivo som čakala na vyšetrenie. Lekár mi ukázal na monitore, kde má bábätko nožičky, ručičky, hlavičku a ako mu bije srdiečko. Oznámil nám, že je to dievčatko. Chcela som brata, ale keď som videla moju malú sestričku, hneď som si ju obľúbila.

Keďže som už vedela, čo to bude, mohla som kúpiť nejaké veci. Cestou zo školy som sa zastavila v drogérii, hneď mi padol do oka červený cumlík s obrázkom Včielky Maje. Kúpila som ho. Dala som ho pod stromček na Vianoce, aj keď ešte sestra nebola na svete. Mama o tom nevedela a veľmi sa potešila. Bolo to pre ňu veľké prekvapenie.

Prišli letné prázdniny, čas príchodu mojej sestry na svet. Každý deň som chodila za ňou a mamou na návštevu do nemocnice. Dali sme jej meno Sára. Najšťastnejšia som bola, keď som si ju mohla vziať do náručia. Bola taká ružová a neustále sa pučila. Konečne prišla mamina s drobčekom domov. Stále som ju vozila v kočíku, aby si mohla mamina oddýchnuť. Pyšne som prechádzala dedinou. Koho som stretla, nazrel do kočíka, ako vyzerá náš malý anjel. Všetci s úsmevom a s rozžiareným

pohľadom konštatovali, že je nádherná a strašne malinká. Ona stále iba spala a papala. Keď mala pol roka, naučili sme ju sedieť. Už sa s ňou dalo trochu viac hrať. Kotúlali sme si po zemi loptu. Sára sa každým dňom učila niečo nové a to nás veľmi tešilo. Na Vianoce sa naučila chodiť a začala hovoriť prvé slová. Museli sme sa naučiť rozumieť jej reči. Najviac jej rozumela mamina, a tak nám prekladala. Strávili spolu predsa najviac času. Prvé slová boli mama, tato, Aua - Laura. Ani neviete, aký je to krásny pocit, keď malá sestra vysloví moje meno. Prišlo nové leto a Sára mala jeden rok. Pripravili sme nádhernú oslavu s celou rodinou. Sára nás zabávala svojimi novými slovami, my sme hádali, čo asi hovorí. Predviedla nám, ako vie tancovať a veľa, veľa nového. Je veľmi šikovná a opakuje to, čo počuje a vidí. Každý deň nás prekvapí niečím novým. Prináša radosť nielen našej rodine, ale aj nášmu okoliu.

Sára je nádherný poklad rozdávací radosť a úsmev.

Ďalšie práce: TERÉZIA CHABADOVÁ

Šťastie pre Alnolda

Dnes som prišla zo školy ako obyčajne „otrávená“. Mama sa už medzi dverami pýta: „Čo nové v škole?“ „Ani sa nepýtaj, sloh,“ odvetila som, „ťažká téma, tri „er“, radosť rozdávaním rastie. Premýšľam už nad tým dve hodiny a vôbec nič mi nenapadá, no chápeš to?“ Mama sa na chvíľku zamyslí, a potom hovorí:

„Pekná téma, čo tak napísať o našej Zuzke?“ Chvíľku premýšľam, čo tým myslí, a potom mi svitne. Utekám do svojej izby a spoza dverí ešte zakričím: „Vďaka, mami.“

Zuzka je moja teta. Taká úplne obyčajná. Má štyridsať rokov, chodí do práce, do kostola, neustále niečo študuje, má rada prírodu, ako hovorím – obyčajná teta. No prečo o nej píšem, čo ju robí takou výnimočnou je, že rada pomáha druhým ľuďom.

Pred siedmimi rokmi ju oslovil inzerát na pomoc pre deti v Afrike v štáte Rwanda. V tejto africkej krajine zmietanej občianskou vojnou si

veľa vytrpeli obyčajní ľudia, no hlavne bezbranné deti. Na Slovensku pôsobiaci občianske charitatívne združenie sa snažilo osloviť ľudí dobrej vôle. Zuzka nezaváhala ani na chvíľu a konala. Po vykonaní všetkých dôležitých vecí si úradne na diaľku osvojila černošského chlapca. Mal päť rokov a volal sa Alnold. Jeho rodičia zahynuli vo vojne. Teraz žije so svojou mladšou sestrou u tety, ktorá sa o nich stará. Moja teta mu každý mesiac platí všetky náklady spojené so školou od prvej triedy už sedem rokov. Pravidelne je informovaná o jeho výsledkoch v škole. Alnold jej robí veľkú radosť, pretože patrí medzi najlepších žiakov. Deti, ktoré sú takto podporované, sú oproti ostatným deťom vo veľkej výhode. Majú všetky pomôcky ako sú písacie potreby, zošity, knihy, ale aj zaplatené školné. V našej krajine považujeme za samozrejmu vec chodenie do školy, no na svete sú ešte krajiny, ktoré túto vymoženosť nemajú. Ľudia aj deti v týchto krajinách sú veľmi vďační za pomoc, ktorej sa im dostáva takýmto spôsobom.

Tento rok bola Zuzka po prvýkrát navštíviť Alnolda v jeho krajine. Stretnutie bolo úžasné a pre ňu nezabudnuteľné. Darčeky a pomôcky do školy, ktoré priniesla, mu rozžiarili tie jeho veľké čierne oči. Najviac sa potešil lopte a šiltovke. Z jeho očí aj napriek ťažkému osudu bolo cítiť obrovskú radosť a lásku, s akou prijal moju tetu. Privinul sa k nej ako k ozajstnej mame, ktorú dlho nevidel. Strastiplná cesta do Rwandy bola razom zabudnutá. Srdečné objatie, počuť detský smiech, tešiť sa z maličkostí, tak málo stačí pre radosť.

Prežili spolu týždeň, ktorý ostane hlboko v ich srdciach. Videom, ktoré doniesla z Afriky, som aj ja pochopila silu z tri „er“ Radosť - Rozdávaním - Rastie!

Ďalšie práce: PETRONELA LUKÁČOVÁ

Správne rozhodnutie

Všetci žiaci milujú zvonenie školského zvončeka po šiestej vyučovacej hodine. Začínajú sa „preteky“. Všetci sa nahrnú k dverám a rozbehnú do šatne. Ani dnes to nebolo iné. Aj ja som sa ponáhľala. Do je-

dálne. A snažila sa pretlačiť dnu. Zrazu do mňa niekto štuchoľ. Ááá, Tamara, moja najlepšia kamarátka. Chodí do vedľajšej triedy. Spolu trávieme veľa voľného času a vždy sa snažíme vo všetkom podporovať. Vidím na nej, že mi chce niečo povedať. Náhlila som ju, nech mi povie tú dôležitú informáciu, ale čo najrýchlejšie, pretože naozaj som nemala záujem obedovať postojacky. "Pod', tam vzadu je voľný ešte jeden stôl. Vieš, ide o to..., že moje vystúpenie sa zo soboty presunulo už na dnes... Viem, že ti to hovorím neskoro, ale ak prídeš, budem naozaj veľmi rada."

Tamara žila iba s mamou. A mamino zamestnanie predavačky jej málokedy dovolilo prísť na vystúpenie. A tak som sa Tamariných vystúpení zúčastňovala pravidelne. Aspoň ja. Vždy jej to vyčarilo úsmev na tvári, keď ma zazrela v hľadisku. Aj keď celkom vzadu. Ale čo teraz? Na zajtra mám toľko učenia! O pár dní klasifikácia, v škole veľa skúšania, hneď zajtra z matiky aj z fyziky ! A to sú predmety, ktoré ja bez učenia do hlavy nedostanem. Sklamať priateľku tiež nechcem... Cestou zo školy som rozmýšľala, čo urobím. Rozhodla som sa a o pár hodín som už sedela v sále. S Tamarou som sa však nestihla stretnúť kvôli skúšaniam kostýmov.

Hľadisko sa ponorilo do tmy a striedajú sa tanečné výstupy. V programe je uvedená ako štvrtá. Jej vstup na javisko bol úžasný! Ladné pohyby ako profesionálna baletka! Žeby nemala trému? Tak to teda má. Má ju vždy. Bola som prekvapená, ako dokáže tak vynikajúco zakryť stres a nervozitu. A ten kostým! Ružová farba nepatrí k mojím obľúbeným, ale musela som uznať, že to bolo perfektné! Sukňa s volánmi, trblietavé tričko a nechýbali jej ani baletné črievičky previazané lesklou stuhou. Tancovala nádherne! Neľutovala som, že som prišla. Nech mám aj guľu z previerky. Po programe sme sa stretli pred šatňou. Mali ste ju vidieť! Oči jej žiarili a bola celá rozrušená ešte od trémy pred predstavením. „Som rada, že si tu.“ Objali sme sa a ja som vedela, že moje rozhodnutie bolo správne. O to viac, že dnešné vystúpenie bolo určite jedno z jej najdôležitejších, pretože o pár dní má talentové skúšky na tanečné konzervatórium. A ona by to kvôli mne spravila tiež. A určite ju potešil aj ten hlasný potlesk, ktorý si naozaj zaslúžila. Tie skúšky musí urobiť. A potom sme zašli na horúcu čokoládu.

B. KATEGÓRIA

študenti gymnázií, stredných škôl a SOU

téma: *Chcel /-a by som mal' dost' odvahy a rozumu, aby som dokázal/-a zmeniť veci, ktoré môžem.*

žáner: ÚVAHA

.....

1. miesto AGÁTA MASNÁ

Kolotoč

Uštipačný ironický úsmev. To je jediné na čo sa zmôžem, keď počúvam reči dnešného zaneprázdneného sveta. Stále dokola to isté. Človek vzlietne k vznešeným ideálom, vzdušným zámkom s presvedčením, že dokáže niečo viac, že zláme rekordy a prekoná neprekonateľné. Nechá sa strhnúť vírom tohto ambiciózneho labyrintu, zatočí sa mu hlava a spadne na zem ako prehnutá hruška. Raz za čas mu v hlave svitne a hodnoty sa mu utrasú do správneho poradia. Na chvíľu. Ako náhle je zase schopný stáť na nohách, robí to isté. Lieta, behá, naháňa sa za zbytočnosťami, ktoré mu uštedria facku len čo ich chytí. No aj tak si nedá pomôcť. Kdesi v hĺbke svojej ulietanej duše cíti, na čom vlastne záleží. No je to bezpečne pochované pod hrubou vrstvou starého prachu. Ten je ešte z dní, keď sa deti naháňali po uliciach a hrali „schovky“ po dvoch, namiesto zízania na monitor. Ešte si pamätá, ako si ľudia nachádzali čas jeden pre druhého, ako vedeli spolu mlčať, ako rodina bola pre deti predčasným nebom.

Hovoríme, že máme toho veľa, namiesto toho, aby sme využili to málo, čo nám zostalo. Hovoríme, že nestíhame, namiesto toho, aby sme mlčali a učili sa, ako dobehnúť život. Stávame sa kritikmi všetkých, aby sme umlčali krik vlastného svedomia. No človek sa nikdy nepoučí. Čas vytrvalo beží svoj maratón. Plynule, pravidelne, mlčky sa prizerajúc, ako ľudia strácajú svoj pokoj vo víre moderného šialenstva. Je to choroba,

ktorá pohltila všedný život šedého Jozefa Maka...

Možno by som chcela niečo zmeniť... možno by som mala vstať, a vysloviť nejakú zázračnú vetu, po ktorej by sa zrazu všetci rozosmiali, uľahčene sa hodili na gauč alebo stoličku (vyberte si, čo sa vám zdá pohodlnejšie) a vychutnávali si krásu prítomnosti, namiesto naháňania sa za zbytočnosťami. Jednoducho vnímať ten dar bytia. Že môžu jestvovať. Dýchať. Pohnúť perami a usmiať sa na zamračený deň. Všetko by bolo iné. Lepšie. No ja neviem čo povedať. Nepoznám tú zázračnú vetu. A keby aj... malo by to zmysel? Azda už všetky múdre slová boli povedané, všetky citáty vyslovené, všetko potrebné ozrejmené. Zostal len hľadomor zúriaci v hnijúcich útrobach našej spoločnosti. Zmieriť sa? Hádam nie... To je niekedy ťažšie ako bojovať... Radšej zhynúť v boji, než stáť nečinne ako kôl v plote.

Ešte nie je čas na zúfanie. Máme predsa jeden druhého, dvadsaťštyri hodín k dispozícii každý deň, jeden úsmev a ak chceme, aj veľké srdce. Nie je to veľa, ale je to dosť na to, aby sme pohli veci k lepšiemu. Presne tými drobnými každodennými krôčikmi... Pomaly, vytrvalo nasledovať svoj cieľ, hrdo vystupovať na svoj Everest, s nádejou na lepší výhľad...

Je lepšie zhorieť ako vyhasnúť... no hlavne sa treba pre niečo zapáliť.

2. miesto PETRA HULIAKOVÁ

Meniť „chod sveta“

Často počúvame, že mladým patrí svet. Čo si zaumienia, to dosiahnu. Majú svoje sny, ideály a túžby a sú odhodlaní a schopní premeniť ich na skutočnosť.

Hneď z druhej strany nás však bičujú: „S tým sa musíš zmieriť, tak to vo svete chodí,“ alebo: „Zlož si tie ružové okuliare! V živote s tebou nik nebude zaobchádzať v rukavičkách.“ Často sa nás snažia naučiť niečo, čo asi najlepšie vystihujú slová našej pani profesorky Višňovskej: „Veci nezmeniteľné by nás trápili nemali.“

No nezdá sa vám to trochu pritiahnuté za vlasy?! Môžeme všetko, no napriek tomu všetko nie. A ako zistíme, čo je zmeniteľné a čo naopak nezmeniteľné?

Istí si asi nemôžeme byť nikdy. Názor trojročného dieťaťa, že kopec je príliš vysoký, aby naň vyšlo, sa o desať rokov zmení na oduševnenie, že ak dokázalo vyjsť na tento, dokáže aj na susedný, o 500 metrov vyšší. Tretiačikovo znechutenie, že sa mu nedarí zapamätať si vybrané slová, vystrieda na strednej škole počas preberania realizmu vo francúzskej literatúre presvedčenie: „Zlatá tretia trieda!“

Roztriediť teda, čo je zmeniteľné a čo nie je, je veľmi náročný a dlhodobý proces. Mladý človek ale už má schopnosti zhodnotiť aspoň časť zo svojich výziev, problémov a cieľov.

No vo všetkých pokusoch o zmenu „chodu sveta“, i keď možno len toho nášho, sa ukázali ako najpotrebnejšie dve veci; odvaha a rozum.

O prvú z nich, myslím, mladý človek nemá núdzu. Do všetkého, čo ho nadchne, sa dokáže bezhlavo vrhnúť. Oduševnene beží, priam sa vrhá, hlavou proti múru „dospeláckych“ pravidiel, spoločenských no-

riem, nevysloviteľných „tabu“ či skostnatelých predsudkov.

Odvahu by sme teda mohli rozdávať. Ale čo s rozumom?

Veľakrát sme sa presvedčili, že mladícka odvaha hraničiaca s nerozvážnosťou dokáže veľa. O čo viac by dosiahla, keby sa spojila s rozumom?! Bez rozmyslu meniť to, čo sa nám nepáči a nehľadieť pri tom na dôsledky by bolo veľmi bezohľadné. Preto by som i ja chcela hlavne vedieť rozlíšiť čo zmenu naozaj potrebuje a ako ju dosiahnuť bez zbytočných strát. Strát vlastného úsilia, ideálov a odhodlania, ale rovnako aj dobrých vzťahov, podpory okolia a všeobecného dobra.

Myslím, že toto je najväčším „kameňom úrazu“. Mať dosť rozumu na rozlíšenie toho, čo treba zmeniť. Mať dosť rozumu, aby sme prišli na najlepší spôsob, ako niečo zmeniť. Mať dosť rozumu, aby sme dokázali meniť veci pre dobro všetkých.

Nemusíme ho nadobudnúť v školách, z kníh či dlhým štúdiom. Postačí a určite nesklame ani starý dobrý „sedliacky rozum“. Majme odvahu učiť sa možno nie od najvzdelanejších, ale od najmúdrejších vďaka inému; vďaka škole života. A popri tom nezabúdať na slová francúzskeho príslovia: „Nech nadobudneš akékoľvek vedomosti, bez činov zostávaš hlúpy.“

Možno týmto všetkým, snahou o rozlíšenie zmeniteľného od nezmeniteľného, odvahou a neustálym úsilím pochopiť a rozumieť, ukážeme, že mladosť má „veľké oči“ odôvodnene a bez ohľadu na snahy vziať nám ideály budeme schopní meniť svet k lepšiemu.

3. miesto MONIKA BUKNOVÁ

Chcieť

Každý deň sa dostávame do stoviek rôznych situácií, sekundu za sekundu v nás víria rozličné myšlienky a pocity, musíme sa rozhodovať. Niekedy sa s entuziazmom vrhneme aj na takmer nemožné, inokedy, zahľtení únavou a vyčerpaním už nie sme ochotní vykonať ani tú najmenšiu drobnosť. Sťažujeme sa na nedostatok času, stresujúce prostredie, pravidelne so zalepenými očami nadávame budíku. Dievčatá plačú do vankúša, chlapi nad prázdnu fľaškou. Je to možné aj naopak.

Zvyčajne následne absolvujeme nejakú menšiu „vnútornú očistu“, či už vo forme dialógu s ochotným poslucháčom, ktorý má práve obdobie nadšenej ochoty, alebo v našom živote nastane „veľký“ zlom, deň, keď sa sami rozhodneme zaužívané zmeniť k lepšiemu (aspoň na najbližší mesiac), niektorí zase uprednostňujú rôzne formy zakázaných látok či činností (minimálne vzhľadom k ich veku). Rozprávame, reve, pijeme, čítame, kričíme, udierame, bezvládne ležíme, jeme, trháme, fajčíme, „čumíme“ na plafón, sťažujeme sa, klameme si, vzdávame sa aj vytrvalo bojujeme, CHCEME ZMENU!

Áno, aj ja som už počula tú vetu : „Chcieť je pekná vlastnosť.“ Podľa mňa je síce „chcieť“ len neurčitok slovesa. Ak by malo byť vlastnosťou, mohli by sme skôr hovoriť o nejakej „chtivosti“. Ale aj tak mám túto jednoduchú vetu nesmierne rada. Nádherne vystihuje realitu našich životov. Všetci niečo chceme. Chceme schudnúť, aby už bolo zajtra, dostať práve od neho/jej ten bozk, prejsť ročník, ísť na žúrku, uživiť rodinu, aby mal deň aspoň 26 hodín, potešiť manžela/dieťa/priateľku/domáce zvieratko, byť ocenení, vyhrať loto, zmeniť minulosť, súčasnosť, minulosť, najlepšie všetko naraz. Chceme.... ale čo ďalej?

Nepochybné na tie ďalšie kroky k zmene potrebujeme aj tú odvahu. No pri nedostatku financií môže byť práve ona tá, čo nás pozenie s plastovou pištoľkou do najbližšej pobočky obsahujúcej hotovosť a pomôže nám na vyklepanú pracovníčku – susedu zo štvrtého bezcitne

zakričať a ešte si aj naivne myslieť, že nás nikto neodhalí.

Ale ani rozum, len tak, osamotený, nemusí byť vhodným katalyzátorom zmeny. Keď si tak prehodnotíme všetky riziká, námahu a úsilie, tak potom vlastne niekedy už ani nepovažujeme za nevyhnutné niečo zmeniť. Ved' nám je vlastne celkom dobre. A bude aj horšie...

Kedysi kdesi som raz čítala nádhernú vetu: „...umenie je zmieriť sa s tým, čo nemôžeme zmeniť, odvaha zmeniť, čo by sme zmeniť mali a rozum vedieť to rozlíšiť...“ Takže nejako takto by som to chcela vedieť aj ja... Vlastne, nie som si istá, či použijem práve slovíčko chcieť. Predsa len... Malo by to byť niečo viac... Myslím, že to už mám.. Doslovne...

Aj ja mám dostatok odvahy, aby som dokázala zmeniť veci, ktoré môžem a vytrvala v zmene, pustila sa aj do tých, ktorých sa desím, nevzdávala sa. Mám dostatok rozumu, ktorý mi pomôže nájsť správny spôsob zmeny, odlíšiť veci, ktoré mám a môžem zmeniť hneď od tých, ktoré si treba odložiť na neskôr, ktorý mi povie, že ak vytrvám bude to stáť za to.

Každý MÁ dostatok odvahy aj rozumu.

C. KATEGÓRIA

dospelí — začiatočníci, študenti VŠ

téma: *Život meriame skutkami, nie časom*

žáner: ESEJ

1. miesto ADRIANA KURUCOVÁ

Tajomstvo života

Čím je pre nás čas? Aký má význam pre svet? Je tikotom hodín rytmicky bubnujúcim v tichých miestnostiach? Je číslovkou písanou v prachu zošliapaných ciest? Je večnosťou starých kľúčov k tajomstvám?

Možno. Je ako dážd' narážajúci na nehybné steblá trávy. Tak ako kvapka vody ťažobou ohýba ich krehké tvary, tak čas dopadá na človeka a prechádza jednou novou cestičkou ďalšej vrásky. Ako jemná pavučinka zahaľuje mladosť a ponecháva spomienky uväznené v jej náručí. Môžeme všetok náš prežitý čas vziať do dlaní a opäť v ňom hľadať tajomstvá celého sveta? Nie vrásky sú plodom času, ale to čo všetko nám dal. Ak raz budem stáť na brehu, z ktorého vodopád života kradne posledný sen, predstavím si všetko, čo vietor v jeho odleskoch odnesie. A raz čas, ktorý mi bol daný, sa navždy zasekne vo mne, ako kladivká Orloja, ktoré naposledy vydýchli v svojom majstrovi. Jeho zlatistá riava sa zrkadlí v spomienkach na to, čo sme dokázali. Kedy sme vlastnými rozhodnutiami hrali šach s časom, ktorý nám bol daný. Prežili sme každú minútu? A čo je vlastne minúta? Pár tlkotov vlastného srdca? Možno ďaleko viac. Je to šelest tichých bosých nôh na podlahe, ktoré navždy ostanú tými prvými. Šťastie skrývané v úsmeve, dotyk sĺz osamotených vzlykov. To všetko dokáže byť ukryté vo chvílke času. V ňom spoznávame seba a nakoniec zistíme, že nikdy ho nebolo dost', aby sme toto poznanie priviedli až k sebe samému. Dokáže plynúť tichšie ako najjemnejší záchvev motýlích krídel. Jeho náruč opantáva zmysly všetkými krásami

života. Necháva nám možnosť sa ich dotknúť. Stačí vystrieť dlaň a cho-
piť sa príležitosti. Všetky tajné priania ostávajú v zajať snových túžob.
To čo máme urobiť, čo chceme urobiť, musíme v tomto čase, žiadny
ďalší nepríde. Napriek tomu sa my ženieme na dravých oceľových kríd-
lach doby mysliať si, že víťazstvom je byť prvý v cieľi. No ten už dávno
nejestvuje. Rýchlosť krokov zvereného šťastia rozducháva zrnká piesku
v stroji času. Kam sa náhlime? Bojíme sa, že ho nebude dosť? Nie. Se-
beckosť si odnáša perly života kolísajúce sa na jeho náhrdelníku. A my
ich po ceste bezhlavo strácame. Každý skutok, ktorým aspoň na chvíľu
stelesníme existenciu zmyslu znamená úlomok času a tie nám život
skladá do nádhornej mozaiky. Každý čin v šťastných spomienkach nám
náš čas vráti, pretože vtedy patrilo len nám. Nie ako ďaleko človek pre-
jde meria jeho krehká pavučinka času, ale koľko kvapiek v nej život za-
chytí. A každá odráža prítomnosť doby minulej. Jej krehký odlesk je
zrkadlom nášho času. Skutok v nej je tým, čím môžeme vyjadriť že sme
tu boli v tomto čase, raz. Ako kamene v rieke, napriek jej plynutiu a ná-
razom ostávajú vytrvalo stáť, tak človek činmi prikláňa sa k večnosti
napriek tomu, že pomínutelnosť strháva jeho ľudský osud. Každé kona-
nie nám prináša spomienku, ktorú sme vzali tikotu hodín. Ozveny činov
uchovávajú podstatu bytia. Naša existencia je krehká ako jediný dlhý let
na krídlach fantázie. Všetko okolo neho je len krdelí mnohých možností.
Čím sme, ak nie skutkami naplňajúcimi prázdny papier života? Staňme
sa krásou vlastných možností, staňme sa zmyslami fantázie, budme
tým, čo chýba ceste bez pútnikov. Budme všetkým, čím môžeme, kým
prázdno nezahalí steny presýpacích hodín. Pretože na konci splynieme
s časom a čas spočinie v nás.

Až raz sa stromy zazelenajú naposledy, všetky kvapky mihotajúce
sa v pavučinke života zlejú sa do jedného nádherného celku – celého
nášho života. Vtedy nám ho čas poslednýkrát premietne. Tým, kým sme
boli a čo všetko sme urobili, nič z toho nebolo zbytočné. Dobré alebo
zlé skutky, bez nich by nebol čas, nebol by život, neboli by sme my. Na-
še konanie sprevádza celú existenciu bytia, znamená začiatok aj koniec
etapy, ktorá nám bola v istom čase s láskou venovaná.

2. miesto MGR. TOMÁŠ GERBERY, PHD.

Skúmanie podstaty skutku ako kritického prehodnotenia relativizmu a nekonania.

Úvodné heslo, tak veľmi príbuzné existencialistickému hľadaniu a povznášaniu sa nad hľadanie esencie má niekoľko veľkých – ak aj nie priamo nedostatkov –, tak minimálne problémových miest, ktoré nie je vhodné opomenúť. Skutki sú akosi objektívnou komoditou vôľovej projekcie realizujúcou sa v určitom časopriestore. Pozorný pozorovateľ zistí, že tak ako nie je oddeliteľný čas a priestor, tak nie sú oddeliteľné ani skutky od ich dôsledkov. Kedy vlastne môžeme hodnotiť skutok? Je skutok niekedy ukončený?

To nie sú len sofistické otázky snažiace sa relativizovať ústredný výrok. Sú to skutočné problémy, s ktorými by sa malo každé kritické myslenie zapodievať. Povedzme, že skúmame nejaký skutok, napríklad pomoc blížnemu, ktorý sa na nám javí ako bezprecedentne pozitívny. Prebieha v určitom čase a priestore a predpokladá istý výdaj energie u svojho „tvorcu“. Kto by mohol pochybovať o tom, že pomoc blížnemu je, bez ohľadu na stratu času a výdaj energie, tým správnym činom? Keď odhliadneme od metafyzického univerzalizmu a skloníme sa k rovine každodennej fenomenológie, zistíme, že skutok predstavuje nefiltrovanú skládku príčin a spúšťačov ďalšej rady skutkov. Nemôžeme ho však generalizovať a to ani len v jedinom prípade. Je vhodné poskytnúť žobrákovi almužnu? Áno, pretože tento čin je zásluhný a znamená pre blížneho veľkú mieru pomoci, zatiaľ čo nás stojí nepomerne málo času a energie. Nie, pretože daný skutok sa môže v budúcnosti obrátiť proti nám a priniesť svetu viac profitujúcich pseudožobrákov. Každá minca má dve strany a meranie života radikálne orezanými a verejnou mienkou „znetvorenými“ podobami konania môže viesť k ďalekosiahlym škodám, ktorých zdolanie bude potrebovať omnoho

väčšiu sumu ďalších pozitívnych skutkov.

Taktiež musíme počítať s priestorovým a kultúrnym relativizmom, ktorý mení celkový kontext daného skutku. Pomôcť žene s nákupom sa od muža, ktorý za tým nevidí nič iné, považuje za prejav vymierajúcej galantnosti. Avšak realizovať tento úkon v niektorých krajinách tretieho sveta či v priestore pôsobenia niektorých konzervatívnejších relígií, je vzhľadom na kultúrny a priestorový kontext nerozumné. Vzhľadom na to, ako to môže ohroziť obe strany, v rámci pragmatickej roviny môžeme tvrdiť, že je to aj nesprávne. Vráťme sa však k pôvodnému heslu a premyslime opäť časovo závislú rovinu. Ide o prístup, ktorý je nám dôverne známy pod heslom „dvakrát meraj a raz rež“. Samotná história pozná vzostupy i pády skutočne geniálnych vojvodcov, ktorých úspech (ako aj jeho opozitum) tkvel predovšetkým v načasovaní. Takže život môžeme merať skutkami, len pokiaľ zhodnotíme nielen priestorové, ale aj časové hľadisko, na základe ktorého je realizovaná príprava k danému skutku. Je to podobné, ako keď sa ani tie najrýchlejšie vojenské ťaženia nemohli zaobísť bez chladnej a racionálne plánovanej logistiky závislej na čase, ktorá bola v skutkovej oblasti vojenstva (z hľadiska slávy) požadovaná za minoritnú.

Už východní majstri vedeli, že krokom k dokonalosti človeka je ovládnutie umenia takzvaného konania nekonaním. Človek je tvorivým, mysliacim a vedome konajúcim živočíchom, ktorý je nútený zvažovať medzi svojou aktívnou a pasívnou rolou v živote. Pokiaľ však hranicu medzi konaním a načasovaním nezvládne, môže aj jeho najlepšie myslený či verejne schvaľovaný skutok spôsobiť pohromu. Život teda meriame absolútnou hodnotou vykonaných aj nevykonaných skutkov zrkadliacich našu prirodzenosť, vôľu a odhodlanie s tým vedomím, že nevieme dôsledne analyzovať dôsledky a ani generalizovať hodnotenia našich skutkov.

čestné uznanie: Mgr. Anna Čunderlíková

Babičkina bielizeň a Matka a syn

Babičkina bielizeň

Mnohí si s láskou spomíname na svoje detstvo, na časy dávno minulé, ale srdcu milé. Keď sa prechádzam postrannými uličkami mesta, prípadne malebnou dedinkou, rozvešaná bielizeň, ktorá povieva pod oknami, na balkónoch, či na dvoroch mi automaticky privoláva spomienku na babičku, na sobotňajší rituál - veľké pranie.

Začínala už v piatok večer. Bielizeň namočila do obrovského plechového hrnca a v sobotu ráno ho vydrhla na rumpli - na starodávnom nástroji na pranie. Dnes ho už nevidíte, iba ak niekde medzi starožitnosťami.

„Jožko, pod' pomôcť, už som hotová,“ volala stará mama na najmladšieho syna, ktorý ešte stále býval s ňou. Išiel bez slova. Vedel, čo má robiť. Nikoho nepotreboval, sám vyteperil hrniec na sporák. Babička nechala bielizeň chvíľu vyvárať, pričom ju z času na čas zamiešala veľkou varechou, určenou iba na tento účel. Bolo to dávno, ale vôňu mydlového prášku cítim dodnes. Prijemne štekľila v nose a pre obrovskú paru, ktorá sa šírila z hrnca sme sa skoro nevideli. Vyvarenú bielizeň najmenej trikrát vypláchala, až kým nebola voda čistá, a posteľnú ešte naškrobila. Nedalo sa siahnuť po fľaške so škrobom, ako dnes. Varila ho v rajničke z prášku. Potom ho rozmiešala vo vode, ktorá dostala bielu, skoro mliečnu farbu, podobnú tej dnešnej.

„Bielizeň bude krásne voňavá a menej sa bude špiniť,“ nezabudla pripomenúť ani jednu sobotu.

Bielizeň vyžmýkala, poutiera šnúry a rozvešala. Dobré sa sušilo za krásnych slnečných dní, ale aj vietor bol dobrý pomocník, pohrával sa s bielizňou ako mačka s myškou.

„Pod' moja, pozberáme bielizeň,“ povedala babička a už držala pred sebou veľký prútený kôš. Podávala mi kúsok po kúsku, do niektorého si zaborila tvár a s pôžitkom vdychovala vôňu slnka, vetra a čistoty. Na svoju bielizeň bola nesmierne hrdá. Naozaj bola krásna, ale aj

ruky dostali svoje. Keď ma nimi pohladila po hlave, cítila som, ako ma ťahá za vlasy.

„Babička, ťaháš!“ zamrčala som.

„Moje dieťa, nechcela som.“ Viem, že nechcela, ruky mala popraskané od roboty. Nieto sa čomu čudovať, raz v studenej, zase v teplej vode. Pranie, upratovanie, varenie. Žiadne krémy nemala, aspoň si na žiadne z toho obdobia nespomínam. Na noc si ich natrela bravčovou masťou alebo smotanou. Natiahla si biele rukavice, aby nezašpinila posteľnú bielizeň. Do rána sa trochu zahojili.

Spravidla v nedeľu popoludní hromadu bielizne žehlila. Žehličku naplnila žeravým uhlím a dobre ju rozkolísala, aby sa uhlíky rozohoreli, a tiež aby popol nezašpinil bielizeň. V žehličke zostali iba žeravé uhlíky.

Mala som asi desať rokov, keď otecko kúpil mamičke práčku so žmýkačkou. Pamätám sa, aký bol pyšný, keď ju pripojil, a po prvý raz sa bubon práčky roztočil. Radosť mamičky bola veľká, ale babička sa na práčku dívala s veľkým podozrením. Neverila jej.

„*Bielizeň, ktorá sa nevyvarí, nemôže byť poriadne vypratá,*“ trvala na svojom. Nebola to celkom pravda. Práčka síce ohriala vodu na 95°C, päť stupňov pod bod varu, ale prášky už boli kvalitnejšie. Babička však vedela svoje.., bola znalec i kritik čistej bielizne.

„*Podľa šnúry poznáš dobrú gazdinku. To hneď vidíš, bielizeň je čistá a správne vyvešaná.*“ Inokedy čítala z bielizne, ako z otvorenej knihy.

„*V tom byte býva mladá rodina s dieťaťom, vidíš tie plienky?*“

Inokedy povedala: „*V tomto dome majú chlapčeka, samé modré veci.*“ Podľa ponožiek a košiel zase vedela, že v dome býva aj muž.

Inokedy usúdila: „*V dome býva vdova,*“ keď tam bolo veľa ženských čiernych šiat. I takto ma učila poznávať ľudí.

Už dlhé roky periem v automatickej práčke, ktorá má niekoľko programov. A babička? Žiaľ už dávno nie je medzi nami. Nemôžem si pomôcť, ale zo začiatku sa ani mne „nezdala bielizeň dosť čistá.“ Dnes na automatickú práčku nedám dopustiť, ale sušičku nemám dodnes. Rada veším bielizeň na balkón, len tak pre potešenie, preto, aby som ho mohla zbierať zo šnúry, vdychovať jeho vôňu a spomínať na babičku.

Matka a syn

„Ivetu som nepoznal, hoci sme sa mali brať,“ povedal Tibor s vážnou tvárou a v očiach sa mu zaiskrilo.

„Myslíš to vážne?“ nemohla som uveriť.

„Ako vravím, nevšimol som si jej ľudské vlastnosti. Alebo skôr neľudské...“ potom sa odmlčal.

„Kde sa podela tá veľká láska?“ nechápala som. Boli ako vystrihnúť z románu. Radosť na nich pozeráť.

Zaváhal, akoby uvažoval nad slovami, ktoré mi povedal „Poviem to takto, Iveta už nie je! Prestala existovať. Inak je všetko v poriadku,“ hlas mal tichý a smutný.

„Naozaj je všetko v poriadku?“ Nechcela som jeho slová spochybňovať, ale tiež som si myslela, že by mu rozhovor pomohol uvoľniť nápäť, ktoré z neho priam kričalo.

„Keby človek vedel, že spadne, tak si sadne.“ Aktuálne použil slovenské príslovie a postupne sa začal otvárať.

„...brat s manželkou si presadili svoje. Mama predala dom, že sa presťahuje k staršiemu z nás. Súrne potrebovali kúpiť byt, tak som súhlasil. Mama tam mala mať jednu izbu a za peniaze z domu ju mali doopatrovať.“

„Ako mala mať izbu? Ako, že ju mali doopatrovať?“ asi som na neho nedôverčivo hľadela, lebo hneď pokračoval.

„Tak, ako vravím. Mali!“

„A čo na to mama?“ nedalo mi.

„Zdanlivo bola spokojná, až kým sa nestalo to, s čím nik nepočítal. Mama dostala akútnu cievnu mozgovú príhodu. Žiaľ, s nezvratnými následkami.“

„Veď ju mali doopatrovať?“

„Mali, ale kameň úrazu nastal, keď skončil jej pobyt v nemocnici. Odmietli si ju vziať.“ Do určitej miery ich asi chápal, lebo ešte dodal:

„Majú náročné povolanie, obidvaja.“ Nepresvedčil ma, bolo zrejme, že ho to trápi, čo nakoniec potvrdil aj ďalšími slovami. „Brat aj švagriná trvali na tom, že pôjde do domu dôchodcov. Nesúhlasil som. Ešte teraz vidím mamine prestrašené oči. Býval som v jednoizbovom byte, mal som sa ženiť, ale mamu som nemohol odsunúť nabok.“

„A čo na to povedala Iveta? Mali ste sa brať?“

„Len som začal na tú tému hovoriť a hneď som aj skončil. Prerušila ma s tým, že ona opatrovatelku robiť nebude. Neskončil sa len náš rozhovor, ale aj vzťah.“

„Nezmenila svoj názor?“

„Ja som stratil záujem!“

„A mama?“ bola som zvedavá na jej zdravotný stav.

„Nuž, slávne to nie. Má problémy s chôdzou, ale s paličkou to zvláda. Je v trvalej starostlivosti lekárov. Pravidelne jej meriam tlak, musíme ho mať pod kontrolou.“

Mama je vraj naozaj spokojná, rozruší ju len návšteva staršieho syna. A nevestu, tú nemôže ani vidieť. Pri poslednej návšteve musel Tibor volať lekára, taká bola rozrušená.

„Choroba mame ublížila, ale zdravý úsudok jej ostal,“ povedala akoby na jej ospravedlnenie. Zložitá situácia, chápala som ho.

„Možno to znie sebavedomo, ale nič lepšieho som nemohol urobiť, ako vziať mamu k sebe.“

„Myslíš, že to budeš dlhodobo zvládať?“ Nedalo mi. Vedela som, čo taká starostlivosť obsahuje.

„Niet iného východiska, aspoň nie pre mňa.“

Ešte že na to nebol sám. Pomáhali mu ženy z obecného úradu, zabezpečili mu opatrovatelku. Dve susedky – dôchodkyne majú kľúč od bytu, trochu sa s ňou pozhovárajú. Raz jedna, inokedy druhá. Pre Tibora to veľa znamená – pocit istoty, najmä pre mamu.

„Uvedomuješ si, že si vzácny človek? Priam výnimka, ktorá potvrdzuje pravidlo. Vzdať sa osobného života a venovať sa chorej matke, to sa tak ľahko nevidí,“ moje slova boli úprimné, obdivovala som ho za starostlivosť o matku. Hľadel pred seba. Tvár mal nehybnú, nič sa z nej nedalo vyčítať, akoby ma ani nepočúval. Nevie, nančo Tibor myslel a či si uvedomil, čo som práve povedala, lebo po chvíli povedal:

„Pustil som sa do jednej zaujímavej práce, môžem ju robiť z domu, aspoň nemyslím na každodenné starosti.“ Dozvedela som sa, že začal písať, poviedky, poéziu... Zaujímavá a pekná práca.

„Nebyť tejto situácie, nikdy by som si na to nenašiel čas. Teraz ho mám, musím byť často doma,“ dodal so zjavnou spokojnosťou.

Čo na to povedať? Naozaj vzácny človek. Na rozlúčku ma ešte prekvapil úvahou: „Matkina choroba pre mňa znamená veľa. Brata som spoznal, žiaľ z tej horšej stránky. Našťastie, ani lvetu som si nevzal. Nepoznal som ju. Zato som spoznal nových ľudí, o ktorým by som si nikdy nebol pomyslel, že mi budú tak nezištne pomáhať.“

V duchu som zaželala všetkým matkám, aby mali takých vzácných synov, ako je Tibor.

Ďalšie práce: ZUZANA VARGOVÁ

Vyznanie

V jednej vete sa skrýva všetko to, čo cítim.

Stáva sa to často. Pozriem sa von oknom a na chodníku kráčaš ty. S takou tou farebnou taškou v ruke. Môže sa anjel pozrieť ľuďom do očí ? Môže dotknúť sa ich srdca ? Tak vezmi si zo mňa to, čo cítim a aspoň na pár chvíľ sa vráťme v čase. Aby sa mi uľavilo. Viac by som ťa počúvala, vnímala, rozprávala sa s tebou, viac by som ti pomáhala a minimálne raz za deň by som ti povedala, ako veľmi ťa, mami, ľúbim. Že vďaka tebe viem, čo sa vo mne skrýva, že veci , ktoré sa zdanlivo nedajú -dajú sa napokon, že sama si vyberiem kadiaľ chcem ísť a nik iný za mňa. Vážim si a milujem všetok ten čas, ktorý sme pre seba mali. Úsmevy a veľavravné pohľady. A ľúto mi je tých slov, ktoré som mala vysloviť a neurobila som tak.

Prečo len... Nebola som dosť silná ? Odvážna ? Možno som mohla zmeniť tvoj pohľad na svet a ty by si pocítila znova nádej, lásku a vieru v život. Ľudská hrdosť prevýšila rozum i srdce a jej minulosť sa mi vryla do duše. Odpusť, že som ti nebola väčšou oporou a nečítala viac z tvojich očí i pier. Dnes môžem utíšiť svoje svedomie, však svedomie neutíši mňa.

Nedávno mi moja trojročná dcérka položila otázku : „Mami, a ty prečo ma ľúbiš??“

Tak krásna jednoduchá otázka. „ Pretože si moja, nič viac netreba ...“

Takto si to cítila tiež .

Kráčaš na chodníku s tou taškou v ruke. No a v nej sú cukríky a lízatka a keksíky a... Pre vnúčatá. Ja viem, lebo: „STARÍ RODIČIA SÚ NA TO, ABY ROZMAZNÁVALI.“

Bože môj, o čo prišiel tento svet, keď ťa nechal odísť.....

1. miesto:

SESTRA MÁRIA BONAVENTÚRA— TERÉZIA ŠMIDOVÁ

AJ DÁVAME?

Vstupujú do života
nenápadne
ani nás
nenápadne
sú tu
medzi nami
ľudia s úsmevom
so srdcom na dlani
dali by všetko
aj seba
podobne ako Majster
stratil sa
v omrvinke chleba
dal sa za a pre iných
za vinných
čakajú – čakáme
na správnu
mieru života
prejav lásky
- aj dávame?

NIE KOĽKO

Nie koľko
žil si
sa pýtajú
tam, kde
náš čas už
nepoznajú
je iná miera
bezmedzná
čo malým skutkom
nepatrným
robeným z lásky
možno len chvíľku
krátkeho života
odmenu veľkú
váhu dá

NIE – TRIKRÁT NIE

Všetko sa rokmi míňa
stráca – uletí
aj človek sa len tak
minie – zmizne – odletí
NIE – trikrát NIE
zostane predsa
ak súhlasí - dovoľí
byť šatom večnosti
Božou láskou
darovanou iným
už tu a teraz
- zahaleným

O JEDNEJ SESTRE

Tvoj život položený
vo fiat na oltár
pre Teba obety
pre iných dar
na drobné láska
rozmenená
v skutkoch je
jeho miera – cena
možno krátky
v očiach ľudí
bez pôžitku
a množstva chutí
až potom uvidia
čo bolo viac
koľkých potiahol
bližšie a vyššie
za mieru času
videnie ľudské
do večných krás

MERIA INAK

Zapadne, zabudne sa
zostane čosi
po nás
možno
úsmev darovaný
cestou zo školy
alebo okopaná hriadka
ktovie koľkýkrát
u starej mamy
tak málo stačí
a sme známi
Tomu, čo vidí
meria inak
lebo má oči Božie
Božie miery
a tým neunikne
ani najmenej
čo srdce mieni
- robí z lásky

ČAS A POKÁNIE

Čas si letí
a pohlcuje
každého – všetkých
akoby nás chcel
pekne odmiest'
upratať
dať priestor iným
ale na čom
budú stáť
ak nie je
základ
kde nebolo
v ňom dobro
skutok malý
čo zastavuje čas
aby nás i budúcich
zapísali
premerali
život v nás
či stál za to
alebo nie
možno je ešte čas
znovu začať
ale chce to
- pokánie

1. miesto: SILVIA ZEUMEROVÁ

KEĎ ZAZVONÍ...

Keď zazvoní školský zvonec, rozbehnem sa k mame.
Bez výčitiek, s rozžiarenou tvárou a papierovým slonom.
A nepustím ju k slovu.
Možno k otázke.

Tak čo si dnes robila?

Mami, to Ti bolo...
Slon zjedol Á zo záhonov, tak už máme len rad zhonov!

Snáď sa všetky dnešné pestvá – dobré i zlé – ľahko zmestia
do spoločnej cesty domov.

*

Keď zazvoní správa,
budem ako šelma!
Dravá...
Vrhnem sa na ňu
a rozoberiem ju až na písmená...
Pre každé slovo by som sa vedela vyštveráť až na bralo!
A moje srdce by pri každom kroku len *jeho* meno volalo...
Takáto krehká, rozčítaná,
neviem
a viem, čo sa mi deje...
A zavolám to aj na mraky,
že celý svet mi zružovieva
a ja mám silu
robiť zázraky!

*

Ked' zazvoní budík,
budem musieť vstať.
A čo z toho budem mať?
Kávu!
Nežné kruhy pod očami...
Krátky úvod v počítači:
Dobré ráno, dámy a páni!...
Fakt len toto k šťastiu stačí?

Tak fajn.

Zvoní budík.

Uprene naň hľadím.

Myslím, že ľudia ma prestávajú mať radi...

Zrazu vstávam.

Náhливо.

Dnes vysielame naživo!

*

Ked' zazvoní hlahol jeho
dáva všetkým na známosť,
že dve srdcia rozhodli sa:
„Slobody už máme dosť!“

*

*„Ked' zazvoní tento signál,
prichystajte posteľ.
Budúca mamička prišla na sálu.
O dve hodiny ju prevezú sem k nám.
O pár kíľ ľahšiu, o poznanie krajšiu.
O nový život bohatšiu.“*

Zvonía.
Sme dvaja.
Každý z nás má vlastné srdce.
Na oblých pleciach vlastná hlava.
Zatiaľ sme stále v jednom tele.
Sen... Radosť? Svetlo... Nádej!
Láska... Pokoj...
Bože, daj mi silu!
Pokoj... Dobro... Milota...
Neviem, kto z nás dvoch sa práve teraz odhodláva
na najväčší skutok svojho života...

*

Keď zazvoní telefón,
trasie sa mi hlas.
Čo na tom, že bol trénovaný.
Na toto sily ťažko zbiera
a láme sa už s prvým nádychom.
Nech je vždy pevná Vaša viera, deti.
Áno, mamička...
Je ticho.

*

Nezáleží, kedy zvonía.
Zvonía, keď nám nastal čas.
To ako sme s ním naložili,
je zapísané v každom z nás.

Odvážne kráčaj slnečným svetom.
Pokojne, hrdo nes svoj kríž.
Veď nejde o to, ako dlho žiješ,
ale čím ten svoj život naplníš.

Preto konaj, chop sa činu!
A nečakaj na príčinu.
Ty buď dôvod, príklad, motív
prečo by sa niekto vzchopil
a odhodlal sa prežiť hutne
každú chvíľu,
každú,
každú,
každú...
Každú. Kým z nej neubudne.

A tak sa už nikdy nemusím báť, že čosi nestihnem.
Veď každý deň v škole života je nesmierne hutný.
Kto tvrdil by čosi iné, klame.
A keď mi raz odzvoní,
s rozžiarenou tvárou
ja rozbehnem sa k *Mame*...

Ďalšie práce: ING. DANIELA SOKOLOVIČOVÁ

EŠTEŽE SÚ.....

Ešteže sú pohreby a svadby
inak sme už odcudzení navždy
stretneme sa v tmavom kúte lesa
ba či ešte, ba či veru predsa
spoznáme sa podľa nových tvári
jedni mladí, druhí zase starí.

Ešteže sú sväté omše v chráme
ešteže kňaz hostiu tam láme
inak sme už zatratení navždy
v pekle hroznom škvaril by sa každý
spoznáme sa podľa čiernych duší
kajať sa tam každý hriešnik musí.

Ešteže sú z konca týždňa piatky
ešteže sú párkrát v roku sviatky
inak sme len posadnutí v práci
ba či sme si ešte trochu vzácní
vidíme len peniaze a gestá
za to nás svet adekvátne trestá.

Ešteže sme ľudia a nie zvery
ešteže z nás každý v niečo verí
možno verí v svoju veľkú modlu
túži získať body k svojmu dobru
potom tieto body ľahko stráca
z prachu vstáva ako krehké vtáča.

Ž I L I N S K Ý
samosprávny kraj

ODKAZ KAROLÍNY BRÚSTLEOVEJ

zborník štvrtého ročníka literárnej súťaže
podľa odporúčania poroty zostavil: Mgr. Karol Vlčko

foto: Agáta Masná

tlač: Krajské kultúrne stredisko v Žiline
zodpovedná redaktorka: PhDr. Soňa Řeháková
grafická úprava: Mgr. Karol Vlčko

ISBN 978-80-85161-78-6

ISBN 978-80-85161-78-6

9 788085 161786